

O BROJU SEDAM U POVIJESTI KULTURE¹

Šefket Arslanagić, Sarajevo

Jedan od osnovnih pojmova matematike je **prirodan broj**. Intuitivno, riječ je o jednom od elemenata skupa $\{1, 2, 3, \dots\}$. Taj se skup označava oznakom $\mathbb{N}$ i naziva se skup prirodnih brojeva. Prirodni su brojevi važni jer se pomoću njih mogu izgraditi svi brojevi (cijeli, racionalni, iracionalni, itd.). Pojam je nastao u dalekoj prošlosti, a kao matematički objekt pojavljuje se kod *Pitagorejaca*. To su bili matematičari, učenici i sljedbenici velikog starogrčkog matematičara Pitagore (oko 570. – oko 500. prije Krista). Oznaka $\mathbb{N}$ dolazi od prvog slova latinske riječi *naturalis* – prirodan. Naziv *naturalis* uveo je rimski znanstvenik Boetije (oko 480. – oko 524.), no poznat je bio i ranije.

Pojedini su prirodni brojevi još u davnim vremenima poprimali neka istaknuta značenja u religiji, mitologiji i kulturi pa se na taj način tim brojevima pridavao određeni značaj. Po mojim saznanjima i istraživanjima nekako se najveća važnost (kada je u pitanju kvantiteta, ali i kvaliteta) pridavao broju sedam. Za ovo ćemo dati više zanimljivih primjera.

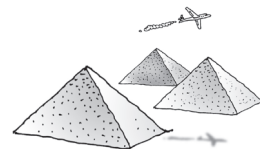
U katoličkim katekizmima nalazimo popis **sedam glavnih grijeha**:

1. oholost,
2. škrtost,
3. bludnost,
4. zavist,
5. neumjerenost u jelu i piću,
6. srditost,
7. lijenost.

Također, u starozavjetnoj se Bibliji govori kako je Svijet (uključujući i jedan dan odmora nakon stvaranja) stvoren za sedam dana, pa i sedmica (tjedan) ima sedam dana.

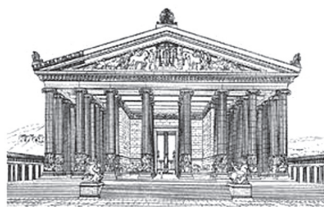
Sljedeći primjer vrlo je zanimljiv i odnosi se na Sedam svjetskih čuda staroga svijeta.

1. Egipatske piramide pokraj grada Gize. Ovo je najstarije i najbolje sačuvano staro svjetsko čudo (zapravo jedino od sedam svjetskih čuda koje i danas postoji). Piramide su izgrađene sredinom 3. tisućljeća prije Krista, a trebale su služiti kao grobnice egipatskih vladara – faraona.
2. Semiramidini viseći vrtovi u drevnom Babilonu. Vjerojatno ih je sagradio Nabukodonozor II. u 6. stoljeću prije Krista kao znak pažnje prelijepoj su-

¹Dotadne zanimljivosti o broju sedam možete pročitati u članku „Sedam” Martine Pezer objavljenom u Matki broj 79, ožujak 2012. (op. ur.)

pruži Semiramidi da bi joj ublažio tugu i nostalgiju za rodnim krajem u kojemu se nalazilo puno takvih visećih vrtova. Zanimljivo je da su se ti terasasti (viseći) vrtovi navodnjavali posebnim mehaničkim spravama za dovođenje vode iz rijeke Eufrat.

3. Artemidin hram u gradu Efezu (u današnjoj Maloj Aziji odnosno Turskoj). Kod starih je Grka Artemida bila boginja lova i šuma. Hram je sagrađen sredinom 6. stoljeća prije Krista. Bio je jedan od najvećih i najbolje opremljenih grčkih hramova, sav od mramora, osim velikog drvenog krova. Temelji su bili impresivne veličine 115×55 metara, a visina mu je bila 12 metara.

4. Zeusov kip u gradu Olimpiji koji je isklesao veliki starogrčki kipar Fidija oko 435. godine prije Krista i posvetio ga kralju starogrčkih bogova Zeusu. Zeusova odjeća bila je od čistog zlata, a tijelo od slonove kosti (bjelokosti). Visina kipa bila je 12 metara.
5. Mauzolej u Halikarnasu (grad u današnjoj Maloj Aziji odnosno Turskoj). Bila je to velika mramorna grobnica za Mausola, vladara Perzijskog carstva, visoka 41 metar. Po ovoj grobnici danas se općenito veliki grobovi značajnih ljudi zovu mauzoleji (Lenjinov mauzolej u Moskvi, Mauzolej Georgija Dmitrova u Sofiji, Mauzolej Kim Il Sunga u Pjongjangu, itd.). Nekoliko sačuvanih kipova iz mauzoleja u Halikarnasu i danas se nalaze u Britanskom muzeju u Londonu.
6. Kolos sa Rodosa bio je veliki kip napravljen od bronce, visok 37 metara, postavljen na otoku u Egejskom moru blizu luke Rodos. Razoren je za vrijeme potresa 224. god. prije Krista. Iz određenih otvora na tome kolosu branitelji otoka izlivali su zapaljeno kipuće ulje na neprijateljske brodove koji su htjeli uploviti u luku i osvojiti je.

7. Svjetionik na otoku Faru koji se nalazio blizu luke u gradu Aleksandriji u Egiptu. Bio je visok preko 122 metra, a napravljen je za vrijeme vladavine Ptolemeja II., u 3. stoljeću prije Krista. Temeljni dio bio je kvadratnog, srednji osmerokutnog, a gornji dio kružnog oblika. Održao se jedno i po tisućljeće kada ga je srušio žestok potres.

U 12. ajetu sure At-Talak, jednom od kur'anskih ajeta u kome se kaže da postoji sedam slojeva nebesa, stoji da je isto toliko i Zemljinih slojeva. Na površini Zemlje nalazi se **vodeni sloj** (1) litosfere koji čini više od 70 % Zemljine površine. Zatim slijedi **kopneni sloj** (2) litosfere koji je vrlo tanak u odnosu na ostale slojeve. Ispod ovih slojeva nalazi se **gornji plašt** (3), a ispod njega **astenosfera** (4) koja iskazuje izvjesnu gipkost. Ispod ovog sloja slijedi **donji**

plašt (5). U sastavu ovog sloja nalaze se tvari poput silikona, magnezija, kisika, a osim toga tvrdi se da sadrži još i željezo, kalcij i aluminij. Ispod ovog sloja dolazi **vanjska jezgra** (6) koja čini 30 % Zemljine zapremine. Unutar vanjske jezgre nalazi se fluid koji djeluje kao generator pokretan Zemljinom rotacijom proizvodeći zaštitno magnetno polje oko Zemlje. To je **unutarnja jezgra** (7) koja je zapreminski jedan od najmanjih slojeva.

Poznato je da je u staroj Grčkoj bilo sedam mudraca koji su bili zakonodavci, političari, mislioci i pjesnici. To su bili: 1. Bijant iz Prijene (njemu se pripisuje izreka *Omnia mea mecum porto* – Sve svoje nosim sa sobom), 2. Ehilon (Hilon) iz Sparte, 3. Klobul iz Linda, 4. Perijandar iz Korinta, 5. Pitak s Lezba, 6. Solon iz Atene (veliki državnik), 7. Tales iz Mileta (625. – 547. prije Krista, veliki starogrčki filozof i matematičar. Smatra se da je prvi dokazao teorem koji kaže da je obodni kut nad promjerom kruga pravi.)

Zanimljivo je uočiti da se glavni grad Italije, Rim, nalazi na sedam brežuljaka. To su Palatin, Kapitolij, Aventin, Celij, Eskvilin, Viminal i Kvirinal.

Poznato je da postoji šest umjetnosti; to su slikarstvo, kiparstvo, glazba, književnost, kazališna umjetnost i arhitektura. No, u posljednjem stoljeću udomaćio se termin *sedma umjetnost* koji se odnosi na film, pa tako možemo govoriti i o sedam umjetnosti.

Sedam je i kontinenata na našem planetu: Azija, Afrika, Europa, Sjeverna Amerika, Južna Amerika, Australija i Antarktiki. Svi znamo priču o Snjeguljici i sedam patuljaka. Sedam je dana u tjednu. Koliko smo puta do sada čuli da je netko *prešao sedam gora i sedam mora* kada je u pitanju neko daleko putovanje. Jeste li se ikada zapitali zašto je *sedmica* glavni zgoditak koji donosi ogromne novce u širom svijeta popularnoj igri LOTO? Tu je i čuveni japanski filma „Sedam samuraja” iz 1954. godine koji je režirao veliki japanski i svjetski redatelj Akira Kurosawa, a glavne uloge odigrali su Takashi Shimura i Toshiro Mifune (publici poznati iz remek-djela filmske umjetnosti „Rašomon”). Svuda taj čudesni broj *sedam*...

Na kraju vjerujem da mi čitatelji neće zamjeriti kada im kažem da sam rođen 7. listopada jedne godine iz prve polovine prošlog stoljeća. Ovo shvatite kao malu šalu (i možda provokaciju).

